

SVENSK DEMOKRATI

100 år

BARN

Arbetsblad och bakgrundsmaterial

Foto, omslagsbild: Erik Klarén, grafik: Nami Kawakita

OM PROGRAMSERIEN

Svensk demokrati 100 år är en poddserie i åtta delar som berättar om avgörande händelser och människors kamp och livsöden under demokratins utveckling i Sverige. Med hjälp av personliga brev från arkiv och forskare kan vi se hur samhället och demokrati ständigt är i förändring. Mer har hänt de senaste 100 åren än vad man kanske kan tro...

Avsnittsförteckning

1. Rösträtt
2. Barn
3. Jämställdhet
4. HBTQ
5. Funktionsrätt
6. Minoritet
7. Folkrörelser
8. Yttrandefrihet

Avsnitten är 28,30 minuter långa.

Målgrupp och pedagogiskt syfte

Målgrupp: *Folkbildning – till exempel folkhögskola och studieförbund*

Ämne: *Samhällskunskap, historia*

Demokrati är ingen självklarhet, människor har jobbat för den – och behöver fortsätta att arbeta för den. Demokrati kan vi inte ta för givet, utan vi måste ständigt värna om och kämpa för den. Idag menar många att demokratin är hotad på olika sätt. Målet med serien är att stärka demokratin och öka förståelsen för hur den svenska demokratin vuxit fram och hur den är uppbyggd. Genom att förstå historien kommer vi också förstå vikten att värna den. Den här serien vill levandegöra historien genom människoporträtt som kan koppla ihop vår kunskap om historien till vår förståelse för demokratin idag.

Serien kan användas på olika sätt, både som ingång till vidare kunskap, som förståelse till demokrati och som diskussionunderlag för att tydliggöra studenternas/deltagarnas egen roll i ett demokratiskt samhälle.

Bakgrund

2021 är det 100 år sedan både kvinnor och män för första gången fick rösta i val till riksdagen. Under 2020 och 2021 genomför regeringen därför en nationell kraftsamling "Demokratin 100 år – samling för en stark demokrati" för att säkerställa en levande och uthållig demokrati för framtiden. Detta ska bidra till ökad delaktighet, förankring och motståndskraft i demokratin.

Inom den organiserade folkbildningen pågår många initiativ för att uppmärksamma demokratiåret, bland annat genom projektet #vimåsteprata.

Folkhögskolor och studieförbund har en lång tradition av att stärka och utveckla svensk demokrati genom bildning, utbildning och delaktighet i samhällsutvecklingen.

Den här serien vill bidra med underlag till det arbetet.

BARN – ARBETSBLAD

Ord och begrepp

Ordlistan nedan innehåller centrala begrepp och betydelsebärande ord från avsnittet. Här är några förslag på hur ni kan arbeta med ordlistan.

- Gå igenom orden. Vilka är nya? Vad betyder de? Vad skulle de kunna betyda? Hur är ordet sammansatt? Vad är ordets ursprung?
- Ge orden ett passande sammanhang i meningar eller texter där ordet förekommer.
- Efter att ni lyssnat – reflektera över hur och i vilket sammanhang som orden användes.
- Sammanfatta avsnittet muntligt eller skriftligt med hjälp av orden.

Adoption
Barnaga
Barnarbete
Barnhem
Barnkonventionen
Demokrati
Mänskliga rättigheter

Frågor och uppgifter

1. Återberätta avsnittets handling kortfattat med egna ord. Lägg till egna reflektioner.
2. Välj ett citat ur avsnittet. Varför har du valt just det citatet?
3. Historikern Bengt Sandin menar att synen på barn är sammanflätad med demokratis utveckling i Sverige. Hur förklarar han det?
4. Ellen Key var en författare, ideolog och pedagog som kämpade för barnens rättigheter. Hon sade bland annat att 1900-talet skulle bli barnens århundrade. Vad menade hon med det? Ta reda på mer om Ellen Key och hennes arbete.
5. Vem var Frida Steenhoff?
6. Vad var Barnaräddarna för något?
7. När någon lämnade ett barn till ett barnhem hade man fram till 1917 rätt att vara anonym. Sedan upphävdes den lagen. Vilka var orsakerna till att man fick vara anonym innan 1917 och vilka var sedan argumenten för att upphäva denna lag?
8. Framtiden var ofta oviss för barnhemsbarn i början av 1900-talet. Vad kunde hända dessa barn?
9. En av de rättigheter för barn och unga som diskuterats, och fortfarande diskuteras, är när barn och unga ska få rösträtt. Vad sägs i avsnittet om detta? Vad tycker du? Vid vilken ålder är det lämpligt att få rösta?
10. Barnaga är idag förbjudet. Det förbjöds i två steg i Sverige. Vad får du veta om det?
11. Shahram Mansoori, doktorand i barn- och ungdomsvetenskap, säger att familjelivet återspeglar det nationella livet. Vad menas med det?
12. Hur ser ut när det gäller barnmisshandel i Sverige i dag och vad skulle krävas för att vända en sådan utveckling? Vad säger Shahram Mansoori?

Arbeta vidare

Barnen Nils och Axel kunde inte påverka sina liv och de hade inte många rättigheter. Idag är barnkonventionen lag i Sverige. Läs igenom den (den finns bland annat på UNICEF:s hemsida) och diskutera vilka av artiklarna i den som skulle ha kränkts om Nils och Axel hade levt idag. Ta reda på mer om kritik som riktats mot Sverige för att vi inte efterlevt alla artiklar i barnkonventionen. Ge några exempel.

Det här avsnittet passar bra att lyssna på och arbeta med tillsammans med avsnitten *HBTQ*, *Funktionsrätt* och *Minoritet*.

BAKGRUNDSMATERIAL

- Brevet från Nils som söker sin mamma är hämtat från Allmänna barnhusets arkiv, på Stockholms stadsarkiv.
- Berättelsen om Axel som får stryk kommer från boken "En skolman berättar", av Axel Bromander 1886–1979. Utgiven av Föreningen svensk undervisningshistoria.

Samtliga texter har bearbetats.

Medverkande:

Bengt Sandin, historiker och professor i Tema barn vid Linköpings universitet

Shahram Mansoori, doktorand i barn- och ungdomsvetenskap, vid Stockholms universitet

ANDRA PROGRAM OM DEMOKRATI FRÅN UR

UR har många program om demokrati. Här är ett urval som kan passa bra tillsammans med *Svensk demokrati 100 år*.

- Bildningsbyrån – Tänka mot strömmen
- Rösträtt för kvinnor 100 år
- Det goda landet
- Perspektiv på världen
- UR Samtiden – Demokrati och politiska val
- UR Samtiden – Politiskt deltagande
- UR Samtiden – Vi måste bry oss om demokrati
- UR Samtiden – Kvinnotrubbel – abort i Sverige förr och nu
- UR Samtiden – Läns museerna berättar: Gulli Petrini

Upphovsrätten till innehållet i den här lärarhandledningen tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges.

Lärarhandledningen får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När lärarhandledningen eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttas.

Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av lärarhandledningen och dela ut till elever, tillhandahålla den digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder lärarhandledningen, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om lärarhandledningen kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i lärarhandledningen).